

איש רב פעלים. במהלך השנים למד
שפות רבות ונפגש עם אנשי ציבור
ערבים בארץ ישראל. אלתר לוין, 1929
מאוסף המשפחה
עיבוד וצבע: תמר הירדני

תעכלומת אלתר לוין

נשכל מתקפות הפתע של התורכים נכשלו הם הבינו מי
מגלה את צפונותיהם והפכו את הארץ כדי למצוא אותו.
סיפורו של המשורר, המרגל וסוכן הביטוח אלתר לוין
ותעלומת מותו | תמר הירדני

ב-1823 חנך אלתר לוין את ביתו בשכונת רוממה וחזק על גדר הבית את שמו הספרותי אסף הלוי. הבית לצד שחזור של השלט שחקק

מאוסף ספריית הקונגרס
עיבוד וצבע: תמר הירדני

העתיקה. בעקבות פעילותו של אביו כשד"ר – שליח דרבנן, כלומר מתרים רשמי – של מוסדות דת ורפואה ירושלמיים בארצות הברית, זכתה המשפחה לאזרחות אמריקאית. העלם המוצלח זכה לחינוך תורני ולמד אנגלית, גרמנית וצרפתית, ובהמשך נישא לגיטל טויבש ונולדו לו שלוש בנות. הוא שלח ידו במסחר וייצג חברות שונות בארץ, ולבסוף פתח סוכנות ביטוח שסיפקה אז 'אחריות החיים', 'אחריות האש' ושאר ביטוחים כלליים. לצד עיסוקיו הארציים נודע לוין כאיש רוח חובב אמנות וספרות. הוא אסף

בשנות השבעים והשמונים של המאה הקודמת נהגו ילדי שכונת רוממה הירושלמית לשחק בחצר משרד התקשורת שבקצה רחוב האדריכל. היה זה בית אבן דו קומתי טיפוסי מתקופת המנדט שכלל חיפוי אבן מוקפד, חלונות גדולים בסגנון הבינלאומי, מרפסות מסוגננות ועצי אורן וברוש סביב גדר אבן. מה שמשך את הילדים למקום היו גלילי עץ ענקיים שמילאו את החצר. על הגלילים ליפפו עובדי משרד התקשורת חוטי טלפון באורך אינסופי, ועבור ילדי רוממה היה זה אוצר של ממש. מדי פעם היו הילדים מתגנבים לחצר לאחר שעובדי המשרד הלכו הביתה, חותכים חוטי טלפון באורך הנכון, קושרים אותם על ענפי העצים, מתנדנדים וקופצים מהגדר בקריאות טרזן. בימים שבהם נחה על הילדים רוח הרפתקנית במיוחד הם היו מרהיבים עוז, מטפסים לראש דקל הווינגטוניה הגבוה שעמד בחצר האחורית של הבית וקושרים את החוט אל צמרתו כדי להגיע למרחקי קפיצה מפחידים. כל זה נעלם בבוקר כשעובדי משרד התקשורת גילו ששוב הותירו הילדים המרגיזים חוטים משתלשלים המפריעים למעבר, וחתכו את החוטים גבוה ככל האפשר בתקווה למנוע את ההתגנבות הבאה של הילדים אל החצר. אף אחד מהילדים השובבים שהתנדנדו על הדקל לא ידע אז כי על אותו עץ ממש נקשר פעם חבל בנסיבות הרבה פחות צוהלות. היה זה בלילה אפל וסגרירי, בערב חג הסוכות תרצ"ד (1933), עת אישה צעירה בשם שולמית לוין שהתגוררה בבית הרבה לפני שהפך למשרד התקשורת, התעוררה לקול חבטות מוזרות מחוץ לחלונה שבקומה השנייה. היא הרימה את התריס ופרצה בצווחות אימה כשראתה את אביה, סוכן הביטוח והמשורר אלתר לוין, תלוי על חבל מצמרת הדקל כשהוא מת לגמרי והרוח העזה מטלטלת וחובטת את גופתו בעץ.

מצלמה בדש הבגד

אלתר לוין נולד ב-1883 בפלך מינסק שברוסיה הלבנה למשפחה מיוחסת ואמידה. המשפחה עלתה לירושלים בהיותו בן שנתיים והשתקעה בעיר

אלתר לוין, ירושלים

משרד כללי לאחריות, הראשון בארץ ישראל

אחריות-החיים

אחריות-האסון

אחריות-האיש

התמצית המודרנית של הפוליטיקה המוכתרת

פנו אל המומחה במסצות האחריות **אלתר לוין**
הדואג למובטחו בכך שת:

שער יפא, ממעל לזויס את ספיר

סוכנים ביהודה, שומרון והגליל מתבקשים!

לוין התיידד עם ג'מאל פאשה, הוזמן להשתתף באופן אישי במצעדים ובאירועים צבאיים והובא בסודות מן החזית

בסוף 1916 גברו ההתקפות הבריטיות על הצבא העות'מאני במרחב ארץ ישראל והתורכים תכננו מתקפות פתע שכשלו בזו אחר זו. לאחר שמתקפה משולבת באזור רפיח הסתיימה בכתישת הצבא התורכי החלו המפקדים הבכירים לחשוש כי בצמרת מקבלי ההחלטות בצבא העות'מאני פועלת חפרפרת המעבירה ידיעות מסווגות לאויב. עזיז ביי, ראש המודיעין של הצבא התורכי במזרח התיכון, הסתער

אלתר לוין היה אישיות יוצאת דופן. משורר, פובליציסט, איש עסקים ובעל חברת ביטוח שלימים התרחבה אל מחוץ לגבולות הארץ. מודעה של משרד הביטוח שפתח לוין, 'זאר היום', 1919

ספרים, רכש ליטוגרפיות מקוריות ועסק בכתיבת מאמרים פובליציסטיים והגותיים בעיתון 'חבצלת'. בעיתון זה פרסם גם שירים מלאי פתוס בסגנון תנ"כי שעליהם חתם בשם העט 'אסף הלוי איש ירושלים'. עיסוקיו הרבים, כמו גם קסמו האישי ורוחב אופקיו, הפכו את לוין לידידם של רבים מאנשי האליטה היהודית והערבית בירושלים. הוא היה בקשר עם דיפלומטים ואנשי ממשל עות'מאנים, ושימש יועץ ומתורגמן של הקונסוליה האמריקאית בירושלים. המחנך הפלשתיני הידוע ח'ליל אל-סכאכני הפך לחברו הטוב לאחר שלוין למד אצלו ערבית, והיה מבלה אתו שעות ארוכות בשיחות על ספרות ערבית, על פוליטיקה ועל דתות. שגשוגו הכלכלי של לוין הביא אותו להרחיב את עסקי הביטוח והנציגות המקצועית. הוא פתח סניפים בכל במזרח התיכון והעסיק סוכנים רבים, ושמו הלך לפניו כאחד מעשירי ירושלים. בעקבות הישגים וקשרים אלה הוזמן לוין כאחד מנכבדי ירושלים לקבל בראשית 1915 את פני שר הימיה ומפקד הארמיה הרביעית של צבא האימפריה העות'מאנית אחמד ג'מאל פאשה. במפגש זה, שנערך חודשים ספורים לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה, התיידד לוין עם ג'מאל פאשה. הוא הפך עד מהרה לאחד מיקיריו של התורכי, לאחר שהבטיח לסייע לצבא העות'מאני ככל יכולתו ואף לתרום תרופות וציוד רפואי. לוין הוזמן להשתתף באופן אישי במצעדים ובאירועים צבאיים והובא בסודות מן החזית, עד שבאחד המצעדים שהתקיימו בביירות ב-1915 הוא נתפס עם מצלמה זעירה בדש המקטורן. הקצין הצעיר שחשף אותו מצלם בהיחבא את היחידות הצבאיות פנה מיד למפקדו, אך זה הזכיר לו כי לוין הוא חברו הטוב של ג'מאל פאשה ולכן רק ביקש ממנו לעקוב אחר תנועותיו. ימים אחדים אחר כך נצפה לוין מעביר צרור מסמכים לקצין אמריקאי על אניית קרב שעגנה בביירות. החיילים התורכים מיהרו עם הממצאים המרשיעים אל ג'מאל פאשה, אך הוא חיך וגילה להם כי לוין נשלח מטעמו במשימה חשאית לשאת ולתת עם האמריקאים על הרחקת ספינותיהם מקו החוף הלבנוני.

האוסטרים לחמו לצד העות'מאנים,
אך לוין שכנע את הצעיידה האוסטרית
כי דווקא הבריטים יאפשרו הקמת
מדינה יהודית בארץ ישראל. גמאל
פאשה סוקר נחוות אוסטרים
הנכנסים לירושלים, 1916
מאוסף ספרית הקונגרס

ידיד קרוב של לוין הבטיח לו את
תמיכתו. אחמד ג'מאל פאשה
עיבוד וצבע: Cassowary Colorizations

באביב 1917 הודיעו התורכים על גירוש כל
הגנתיים האמריקאים משטח האימפריה.
בעקבות ההודעה נמלטו אשתו של אלתר, הוריה
ובנותיה מירושלים והסתתרו במושבה רחובות.
המודיעין העות'מאני הוסיף להיתקל
בכישלונות שנבעו מהדלפות ולכן
מינה את עארף ביי אברהים, מפקד
משטרת ירושלים, לאתר את לוין
ויהי מה.

בספר זיכרונותיו תיאר עזיז
ביי את המאמצים המשולבים
לתפוס את המרגל היהודי.
לוין נעצר לאחר שנתפס
במקרה ברחוב בירושלים
כשניסה להתחזות לחייל
ערבי, אך הצליח לברוח
בעזרת תשלום שוחד
לשומרי. המשטרה
הגבירה את מאמציה
לתפוס אותו שוב,

על החקירה ועד מהרה גילה כי אחדים מקציניו
נוהגים לבלות את לילותיהם אצל פרוצות יהודיות
בירושלים שמלקטות מהם מידע צבאי תמורת
שירותי מין וכסף. אחת מהן, צעירה ממוצא אוסטרי
שנתפסה, הודתה בחקירתה כי המפעיל שלה הוא
אלתר לוין. על השאלה מדוע נתינה אוסטריית
מעדיפה לסייע לאויב ולא לבני בריתה השיבה כי
לוין שכנע אותה כי רק הבריטים יאפשרו את הקמתה
של מדינה יהודית בארץ ישראל ולכן יש לעזור להם.
אז הבינו התורכים כי לוין השתמש בסוכני הביטוח
הרבים שפרס בכל המרחב ככיסוי לפעילות סוכנים
חשודה בהרבה. בינם לבין עצמם הם גם תהו האם
עושרו הרב בעיצומה של המלחמה לא הגיע מכסף
שקיבל מהבריטים בתמורה לשירותי הביון שסיפק
להם.

מציל אציל נפש

צו מעצר הוצא נגד אלתר לוין, אולם הוא נעלם כאילו
בלעה אותו האדמה. בינתיים הועבר ג'מאל פאשה
מתפקידו, וכשארצות הברית הצטרפה למלחמה

לוין נעצר לאחר שנתפס במקרה ברחוב בירושלים כשניסה להתחזות לחייל ערבי, אך הצליח לברוח בעזרת תשלום שוחד לשומריו

בגרסתו של אל-סכאכני לאירועים – שפורסמה לימים בספר זיכרונותיו 'כזה אני רבותי' – הוא תיאר כיצד לוין התדפק על דלתו בתחנונים לאחר שאיש לא הסכים עוד להסתירו, וכיצד סיכן את נפשו ואת נפשות בני ביתו כדי להעניק לו מחסה. לוין הסתתר בבית אך בשל הקפדתו על כשרות אכל רק מעט לחם וזיתים. ברוב רעבונו הוא יצר לבסוף קשר עם יהודי שעבר ברחוב, ולאחר שהסביר את צרתו שלח היהודי אישה זקנה מהקהילה שהביאה לו ארוחה כשרה מדי יום. כעבור שבוע עלה המודיעין התורכי על עקבותיה של האישה, ולאחר חקירה אלימה היא הסגירה את מחבואו.

לשולמית, בתו של לוין, גרסה מחרידה במיוחד באשר להשתלשלות העניינים. באישון לילה פרצו קלגסים עות'מאניים בראשותו של מפקד המשטרה לבית שבו ישנה עם בני משפחתה והכו את אמה ואת סבה מכות נמרצות לעיני שלוש הבנות אחוזות האימה. משנוכחו המכים כי האב ובתו לא יודעים היכן מסתתר המרגל הם גררו את השניים מהבית והשליכו אותם לכלא. למחרת שבו התורכים למקום, הכו את בעלת הבית ואחר כך איתרו את הסבתא והכו גם אותה. בעלת הבית נשברה וגילתה לתורכים כי לוין מסתתר בביתו של אל-סכאכני.

מסע דמשק

שיכור מהצלחתו לעלות על עקבות המרגל הגיע מפקד המשטרה עארף ביי ללוות באופן אישי את לוין ואת אל-סכאכני לבית הסוהר בירושלים. לוין הציע לו שוחד עצום של עשרים אלף דולר תמורת שחרורו ושחרור חברו, אך הוא סירב. השניים הושלכו לכלא

ובעקבות מידע מודיעיני על כך שהוא מסתתר בכפר הערבי נבי סמואל נערכה פשיטה אלימה על הכפר ומפקד המשטרה הורה:

להפוך את הכפר לפני ולפנים בשביל לעצור את האיש, אף אם יצטרך לעצור את כל יושביו ולשרוף אותו (עזיז בך, 'מודיעין וריגול בסוריה, לבנון וארץ-ישראל במלחמת העולם [1913-1918]', בתרגומו של אליעזר טאובר, עמ' 140).

הפשיטה בנבי סמואל לא העלתה דבר, ולכן בהמשך נעצרו מאות יהודים משכונות שונות בירושלים ומחוצה לה שבהן התברר כי לוין הסתתר, אך גם חקירתם לא העלתה דבר. עזיז ביי המתוסכל החליט לפתות את לוין להתגלות באמצעות משפחתו, ולכן הורה למפקד המשטרה לפרסם כי בירושלים לא ימשיכו להקפיד על גזרת הגירוש של הנתינים האמריקאים. הידיעה הגיעה עד לרחובות ובעקבות כך חזרו גיטל ובני משפחתה לירושלים, אך הם הוסיפו לנדוד בפחד מבית לבית.

המשך האירועים מעט לוט בערפל הגרסאות. עזיז ביי סיפר בזיכרונותיו כי מפקד המשטרה הערמומי התיידד עם אסתר טויבש, אמה של גיטל. הוא שכנע אותה כי הוא מתנגד למדיניות היד הקשה של המודיעין העות'מאני וכי בכוונתו לעזור לחתנה אם רק ידע איפה הוא נמצא. לאחר שכנועים שנמשכו ימים ארוכים התפתתה החמות לשתף פעולה והסגירה את מקום מחבואו של לוין, שהיה לתדהמת הכל בבית חברו הנוצרי ח'ליל אל-סכאכני.

לוין התיידד עם המחקר הפלשתיני
בשיעורי ערבית פרטיים, ולימים
העניק לו יידו הערבי מחסה מפני
התורכים. ח'ליל אל-סכאכני עם
אשתו ובנו, 1915
מהאוסף המשפחתי של אל-סכאכני

בעיר העתיקה וחיכו לקביעות גזר דינם. על השעות
הקשות ההן כתב אל-סכאכני בזיכרונותיו:

הבינונו מהם [מהאסירים האחרים] כי מי שנגזר
עליו דין מוות, באים באמצע הלילה ומעירים אותו
ולוקחים אותו להוצאה להורג. בעוד אנו ישנים
שמענו תנועה בכלא, ואז נכנסו אלינו החיילים
ונשקם בידיהם. קמנו אחוזי אימה. לא פקפקנו
שהם באים לקחתנו להוצאה להורג. כל עוד אני
חי לא אשכח את אותה שעה נוראה (ח'ליל אל-
סכאכני, 'כזה אני רבתי' – מיומנו של ח'ליל אל-
סכאכני, עמ' 76).

החיילים לא הרגו את לוין וחברו אלא צירפו אותם
לשיירת נידונים למוות שנשלחה בכ"ג בכסלו
תרע"ח (8.12.1917) לתלייה בדמשק. לרוע מזלם
הם פספסו ביום אחד את הכיבוש ההיסטורי
של ירושלים על ידי הבריטים במלחמת העולם
הראשונה. במקום זה הם הוצעו יחפים במסע רגלי
מפרך במשך ארבעה ימים שבמהלכם ראו את הצבא
העות'מאני נסוג מפני האנגלים. משהגיעו לעמאן
הם הועלו על רכבת עם עארף ביי ונשלחו לדמשק,
כשהזעם הגדול על אובדנה של ירושלים מוטח בהם
ביריקות ובמכות.

חמישה חודשים שהו לוין ואל-סכאכני בכלא
הגדול בדמשק, ישנו על רצפת בטון, ספגו
התעללויות ועינויים והמתינו להוצאתם להורג.
תלייתם התעכבה רק מפני שהתורכים היו עסוקים
מדי במלחמתם בבריטים. אל-סכאכני כתב צוואה
לבנו הפעוט סרי וצירף מכתב שבו תיאר את מצבו:

בכלא אני מתרועע רק עם עמייתי לצרה, מקור
צרתי, ח'וואג'ה אלתר לוין, אך למרות אופקיו
הרחבים ומגעי הממושך עמו אני אינני מבין אותו
והוא איננו מבין אותי. אלמלא האבירות הייתי
מחרימו, אבל לא מכבודי לנטור לו או להראותו
שמץ של איבה או לתת לו להבין, ולו באופן
עקיף, כי הוא שפגע בי. נהפוך הוא: מאז יצאנו
מירושלים אינני חדל לחמול עליו כחמול אח על

**"בכלא אני מתרועע רק עם
... ח'וואג'ה אלתר לוין ...
לא מכבודי לנטור לו או
להראותו שמץ של איבה או
לתת לו להבין, ולו באופן
עקיף, כי הוא שפגע בי"**

לאחר שלוין שוחרר מבית הנלא
בדמשק ושם ארצה הוא נדד עם
אשתו ובנותיו בין בתי חולים
ובתי הבראה. לוין ושלוש בנותיו
במצרים, 1921
מאוסף המשפחה

הסבר ופְּרָדָה. שנית, הוא לא השאיר אחריו צוואה, עובדה תמוהה כשמדובר באדם שעסק כל חייו בביטוח ובניהול 'אחריות החיים'. שלישית, אשתו המזועזעת הכחישה כי סבל מדיכאון או שהיו ביניהם בעיות, וגם התעקשה כי מצבם הכלכלי מצוין. בנוסף לכל אלה לא הצליחה המשטרה להסביר מדוע אדם שהחזיק אקדח ברישיון במכתבה שבחדרו ישקיע מאמץ אדירים כדי לתלות את עצמו על עץ דקל גבוה.

נקמה?

התעלומה נפתרה באופן חלקי לאחר שלידי המזרחן וההיסטוריון ד"ר אליעזר טאובר התגלגל ב-1987 ספר ישן ומאובק בערבית. היה זה ספר הזיכרונות של עזיז ביי, שנכתב במקור ב-1932 כרשימות קצרות בעיתון הלבנוני 'אל-אחראר'. הרשימות קובצו ב-1933 לספר 'מודיעין וריגול בסוריה, לבנון וארץ-ישראל במלחמת העולם (1913-1918)' בעריכתו של העיתונאי הלבנוני פואד מידאני שהוסיף הערות

אחיו, ואני מרגיע את רוחו ומייחס את הפגעים שבאו על שנינו לגורל ולמזל הרע (שם, עמ' 84).

המלחמה נמשכה עוד חודשים ארוכים, ובמהלכם הצליחו חבריו של אל-סכאכני לחלצו מבית האסורים. גם לוין שוחרר בסופו של דבר לאחר ששיחד סוהרים ושופטים. לאחר שדמשק נפלה לידי הבריטים בסתיו 1918 החל לוין במסעו חזרה הביתה.

בלי מכתב

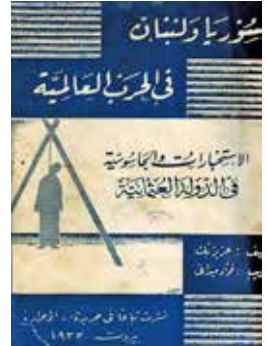
כשהגיע לירושלים גילה לוין כי אשתו ובנותיו במצב נפשי קשה. העינויים והסבל שעברו והדאגה לשלומם גרמו להן חרדה עד כדי התמוטטות עצבים. מצבה של הבת הבכורה דבורה היה הקשה ביותר, ועל כן נסעה המשפחה כולה לטיפול באוסטריה. הם נדדו בין בתי חולים ובתי הבראה, וב-1922 שב לוין ארצה בגפו והקים שוב את עסקיו כדי לממן את הטיפולים. הוא הצטרף לחברים שבנו את שכונת רוממה, ושנה אחר כך חנך בה את ביתו בקצה רחוב האדריכל. על הגדר סמוך לשער חקק את הכתובת 'אסף הלוי תרפ"ג'. למרות המאמצים העצומים נפטרה דבורה בדמי ימיה כעבור שנה, וגיטל שבה לירושלים עם שתי הבנות הנותרות.

השנים חלפו, משפחת לוין השתקמה ככל שהמצב אפשר והבת רחל התחתנה. אלתר לוין הוסיף לכתוב שירים ולעשות חיל בעבודתו, ונדמה היה שהכל בא סוף סוף על מקומו בשלום, עד אותו ערב סוכות מר ונמהר שבו הוא נמצא תלוי על עץ הדקל בחצר ביתו. מותו הפתאומי היכה בתדהמה את כל סובביו, במיוחד לאחר שהפתולוג הבריטי קבע כי הוא התאבד. המשפחה ניסתה להבין מה הביאו למעשה זה. היו שטענו כי לא התאושש מצערן על בתו שנפטרה עשר שנים קודם לכן, אחרים דיברו על בעיות עם האישה, על קשיים כלכליים ואף על בעיות נפשיות, אך היו נסיבות אחדות שלא התקבלו על הדעת.

ראשית, לוין לא השאיר אחריו מכתב. מצופה כי אדם שעסק כל חייו בכתיבה – והותיר אחריו עיזבון של ארבעה ארגזי ענק מלאים בשרים, בפואמות, בהספדים, בנאומים ובמאמרים – יטרח לנסח מלות

פשעי המרגל הציוני אלתר לוי היו חמורים ביותר ... הידיעות העובדתיות ששאב ממקורותיהן הבטוחים גרמו למותם של מאות חיילים שאת תנועותיהם גילה לבריטים ... חפצנו לברר את

וראיונות עם דמויות מפתח רלוונטיות. מידאני ראיין בין השאר את עארף ביי אברהים, מפקד המשטרה שלכד את לוין, שחי אז כגמלאי בבירות. בהקדמה לריאיון הסביר מידאני את נחיצותו:

מצופה כי אדם שהותיר אחריו עיזבון של ארבעה ארגזי ענק מלאים בשירים, בפואמות, בהספדים, בנאומים ובמאמרים יטרח לנסח מלות הסבר ופרדה

קצה חוט לתעלומת מותו של אלתר לוין? כריכת ספרו של עזיז ביי

איש העולם הגדול. לוין בתמונות מזרח ומערב, 1929 מאוסף המשפחה

אחריתו הייתה טרגית ופתאומית ונותרה לא פתורה עד ימינו. מודעת אבל המבשרת על מותו של לוין, 1933

זמן רב חלף מאז אותם אירועים סוערים שהתרחשו במהלך מלחמת העולם הראשונה ועד למותו המסתורי של אלתר לוין, אך ספר הזיכרונות של עזיז ביי עם הערותיו של מידאני ראה כאמור אור רק ב-1933. כיוון שעל כריכת הספר מופיע ציור של אדם תלוי, אפשר אולי לתהות האם נקם מי מבין הקוראים הכעוסים את נקמת התורכים הנבגדים והוציא לפועל – גם אם באיחור – את פקודת תלייתו של אלתר לוין בדמשק. האם האירועים הפוליטיים הסוערים בימי המנדט – אחרי פרעות תרפ"ט ולפני מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט – שיחקו גם הם תפקיד? ואולי למרות הכל הייתה זו רק התאבדות? – את כל אלה לא נדע כנראה לעולם. □

תמר הירדני מוסמכת החוג ללימודי ירושלים וארץ ישראל במכון שכטר, מורת דרך, מדריכה ביד יצחק בן צבי, חוקרת ירושלים וסופרת

האמת ולדעת את גורלו של מרגל זה שחי עד היום הזה בארץ ישראל ומשרת את המדיניות הבריטית (עזיז בך, 'מודיעין וריגול', עמ' 150).

בריאיון סיפר עארף ביי כי אחרי שהביא את לוין ואת אל-סכאכני לדמשק הוא נתקע בה למעשה ולא יכול היה לחזור לביתו בירושלים מפני שהעיר נכבשה על ידי הבריטים. הוא ובעלי תפקידים אחרים שהתגוררו במקומות שנכבשו הסתובבו חסרי מעש ואף לא קיבלו את משכורתם על העבודה שכבר עשו. כך מצא עצמו עארף ביי מכלה את זמנו בדמשק בציפייה לסיום המלחמה כדי שיוכל לחזור הביתה לירושלים. עארף ביי סיפר למידאני כי חודשים אחדים לאחר שהסגיר את המרגל ואת חברו הוא טייל בשוק הגדול של דמשק ופתאום שמע מישהו קורא בשמו. כשהסתובב ראה את אלתר לוין כשהוא מגודל זקן ומרכיב משקפיים יושב ומעשן נרגילה בבית קפה. הוא ניגש אליו נדהם ותהה איך ייתכן שהוא לא נתלה כבר כפי שהגיע לו. לוין סיפר לו בחיוך מרוצה כי שילם שוחד לא גבוה לשופט ולעוזריו בדמשק וזכה לחיי חופש. בהמשך לעג לוין לעארף ביי:

הצעתי לך אוצר עצום וגילית איוולת כשלא קיבלת אותו. במה הם העריכו את הנאמנות שלך? כמובן במאומה. אתה תישאר נע ונד ואיש לא יתעניין בך ולא תקבל אף פעם את משכורתך (שם, עמ' 151).

עארף ביי מיהר לבית המשפט כדי לברר את העניין ונתקל ביחס צונן מאוד. גם המסמכים המרשיעים וההוכחות שהביא אתו מירושלים נעלמו, והוא נותר תוהה וכעוס למול אזלת ידה של מערכת הצדק שהעלימה עין ממעשיו הנפשעים של המרגל היהודי מירושלים. מידאני סיכם את הריאיון במלים:

באשר לאלתר לוי, גיבור אירועים מצערים אלו, הוא נשאר בדמשק ... עד לאחר נפילת דמשק. אחר כך עבר ממנה לירושלים כדי לפעול למען העניין הציוני (שם, עמ' 152).